

آبونه شرايطى

ممالك عثمانیه ده سنه لکى (۶۵)، آلتى
آبانی (۳۵) غروشدرد .
ممالك اجنبیه ده سنه لکى (۱۷)، التى
آبانی (۹) قرانقدر .

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

اضطرابات

آبونه بدلى پشندرد .

مسلكه موافق آثار مع الممنونیه قبول
اولنور . درج ایدله بن بازیراعاده
اولونماز .

الکتاب

سر ۶ ۱ ۳ ۳ ۹

دینی ، فلسفی ، علمی ، ادبی هفته لى مجموعه اسلامیه در .

صاحب و مدیر مسئول

اشرف اديب

باش محرر

محمد عاكف

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

بہ آکلامہ ملی ایدک کہ، اسلامک دائما بیش نیکہ تقدیس و تحیلہ زدہ قائم و پایدار اولان برکنانی وارکہ، شائبہ تحریف و تبدیلدن مصونیتی منزل کریمی تحت ضمان قدسینہ آتش، بناء علیہ او بوکون دہا بدایت نزواندہ اولدینی کی بتون طراوت و بکارنی محافظہ ایدوب طور ییور۔ حضرت عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہک رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم افندمک سربالین اختصارندہ « لا تخلفوا و فیما کتاب اللہ » دیدیکی او کتاب مقدسہ در، انک منزل اقدسی بر مسئلہ شرعیہ، یار حادثہ اجتماعدہ نزاع و اختلاف ایتدیکمز زمان انک حکم فاصلہ مراجعت ایتدیکمز امر ایدییور : « وان تنازعتم فی شیء فردوه الی اللہ و الرسول ان کنتم تؤمنون باللہ و الیوم الآخر » بو آیت کریمہ فصل خصوصیتک اللہ ارجاعندن مقصد قرآنہ رسول اللہ ارجاعندن مقصد سنت صحیحہ نابتہ رد و اعادہ سیدر۔ بو بویلہ اوانجہ آرتق بزم ایچون کوزمک اوکنده طور مقصد اولان بویکی مرجع معظمی بر اقوبده فقہانک قدما قبول و تقویہ ایتدیکاری اساسانہ نصب نظر ایتک و انلرک بوبادہ کی اقوالی، احوال حاضرہ توافقی ایتدہ، مقتضیاتدن عدول و انحراف اصلا جائز اولہ میان، عمومی برر دستور شکلندہ تاقی ایتک معقول و مقبول بر حرکت عد اولہ ییلمیری؟ مع مافیہ شوراسنی دہ در خاطر ایتک ایجاب ایدرکہ فقہای عظام بوا حکامک وضعندہ مقتضیات احوالہ و زمان و محیط لریک ایجابات و احتیاجانہ تمامیلہ توافقی نظر دقہ آملشدرد۔ احکام اجتہادیہ آرمسندہ کوریلہ کلیمکہ اولان اختلاف و تباین حقیقتک بومرکزده اولدینی واضحاً اثبات ایدر۔ علمای متقدمین محصول اجتہاد لری اولہ رق بر طاقم احکام وضع و تقریر ایتدیلر۔ فقط کنڈیلرندن صکرہ کلنلر مسائل دنیہ دہ اجتہاد قدرت و صلاحیتی نقلرندہ کورہ مینجہ اسلافی تقلید و انلرک وضع ایتش اولدقلری اصول و قواعد تمسک قیدی آتہ کیرمکی بر ضرورت تلقی ایلدیلر۔ فقط تقلید قرآنک قبول ایتدیک عسرت و حرجی بر طرف ایتدیک کافی کلیوردی۔ بوسفرده جلب تیسیر و تسہل ایچون حیل شرعیہ قابولری آچق مجبوریتندہ قالدیلر۔

متأخرین فقہانک استنباط احکام نامنہ صرف ایتدیکاری مساعینک نمرہ غائبہ سی اولان بوتدیردن مقصد لری للہ قارشو خدعہ و مخالفت کیرنوسنہ سلوک ایتک کل، قدرت فکریہ لریک مساعدہ سی نسبتندہ ساحہ معاملاتی توسیعندن عبارت اولدینہ شہہ یوقدر۔ یالکیز جناب حق مجتہد مصیبہ ایکی و مجتہد مخطئہ بر اجرا احسان ایتدیک دوشونولورسہ بوندہ کی حکمت امت اسلامیہ اجتہادہ ترغیب و تشویق و کندی کنڈیلری تقلید و رطہ لریہ آتقی، امور اجتہادیہ دہ فکر و تأمل و بونلرک احتیاجات حال و زمانہ درجہ توافقی تدقیق زحمتی اختیار ایتدیکمزین بشقہ لریک فکر و اجتہادینہ استناد ایدرک اوداثرده محصور قالمق کی حالاتدن توفیقہ سوق ایتدیکدن بشقہ بر شمیمیدر؟

بہ حیل شرعیہ نک قبول و ترویجہ طرفدار اولماقلہ برابر شریعتہ بوکی شیلری وضع و ادخال ایدنلرک سراز مخلوقاتی علیم و خبیر اولان خالق

قاریشدیروب موضوع ندہ اشباہ و انتباس کوسترن بر طرقتی تمثیل ایدر۔ بونلردن ماعداد ارموی، شمس الدین الاصفہانی، قاضی عضد الدینی، تفتازانی، شریف الجرجانی، ابن ہمام، دوانی بو مسالکک الک مشہور سیالرنندرد۔

۶ — تصوف فلسفی مسلکی — بومسالك فلسفہ فی تصوف ایلہ برابر تتبع ایدوب مدارک وجدانیہ لری مسائل نظریہ صرہ نہ ادخال ایلیان مسلکدر۔ متأخرین تصوفنک مسلکی بودر۔ شیخ محی الدین عربی، ابن سبعین، تلمسانی، صدر الدین قنوی، بدر الدین سیاهی، ابن ہود، ابن الطفیل، ابراہیم الجیلی، داود التیصری، عبدالرحمن جامی بومسالك اربابنک الک مشہور سیالرنندرد۔

مسالك ستہ آرمسندہ تداخل بولنہ بیلیر۔ بوکون دہ فلسفہ جدیدہ تیبع ایتک ایستیانارہ حالہ مسالك مذکورہ نک برینہ سلوک ایدہ جکاردر۔ فلسفہ فقر، طیبہ مسلکندن ماعداسی تحریر حق اوغرنندہ چالشہ شلردر۔ فلسفہ فرمطیہ مسلکی متمین الی الاسلام اولانلرک، طیشی صلاح، ایچی فساد اولانلرک، ذوالوجهین اولانلرک، ملحدینک مسالك مخصوصلری در، [۱]

(واللہ یلم المفسد من المصلح)

از میرلی

اسماعیل حق

اسلام و مدنیت

۳

ربا مسئلہ سی دہ، دیگر بعض مسائل کی، مسلمانلردن برچوونک عقل و بصیرت لریہ خفی قالمشدر۔ انلر آکلایہ مامشدرکہ مسئلہ دہ بوکون بر مقلقت و مہمیت وارسہ بونک باشلیجہ تہمت و مسئولیتی کنڈیلریہ عائددر۔ شاہد اسلامی انلرک نظر لرنندہ پڑمرده قیافتی، تعاقب اعصار ایلہ قد وقامتی بوکلش، قوای عمومہ نہ وھن پیری طاری اولش بر فرتوت کھن سال شکندہ تجلی ایتدیرن باشلیجہ سبب انلرک حقایق عالیہ اسلامیہ ادراک و تقویہ خصوصندہ کی عجز و تقصیر لیدر۔

اوت، فقہا ربا حقندہ بک جوق شیلر یازمشلر و بونک ماہیت و تقرعاتی حقندہ لزومندن فضلہ احکام استنباط ایتدیلردر۔ لکن بزم اوزریمزده ترتب ایدن بروظیفہ واردی کہ اودہ فقہانک وضع موقع اجتہاد ایتدیکاری بوا حکامک، حال و موقع ایجاباتک و زمانلریہ عائد شرائط حیانیہ نک تحت تاثیرندہ سانح اولش بر رشتای فکریہ حدودینی تجاوز ایدہ میہ جکنی ادراک و تقدیر ایتدیک کی۔

[۱] مسالك ستہ ادوار اعتباریلہ تفصیل اولنہ جقدر۔

ذوالجلاله قارشو ارتکاب خدعه داعیه‌سند بولندقلینه‌ده وجداناً قانعز. بوحال علمای شرع دفع مشقت و جلب تسیر یولنده کی اجتهادات فکر به لرینک بر شکل غریبه تجمیسندن بشقه برشی دکدر .

قواعد عمومی حقه کی مطالعات زده بوقدرله اکتفا ییده رک ربامشله سی حقه کی فکر قطع جزی سرد و ایضاح ایدلم ، عالم اسلامده احکام استنباطیه و اجتهادیه بی بر اساس متین و سالمه ربط ایتک خصوصنده تصادف ایدیله کلکده اولان مشکلاک حقیقی عالمرندن بری شودرکه : فقها کندی آرملرنده بر طاقم الفاظی اصطلاح شکننده قبول و بونلره محدود و معین بر طاقم معنای قبول و تخصیص ایتشلردرکه بومعنای ، قرآنک ، حین نزولنده مستعمل و بین العرب معروف و مألوف اوله رق ، قصد ایتش اولدینی معانی به مخالفده اولسه بوتخالف و تباین مقاصداصطلاح حیه نک تغییر و تبدیلی ایچون بر سبب تشکیل ایده مز .

انلر مثلاً رمان بحث ایتدیلمی شودر دیه تعریف و آنی ربای فضل و ربای نسیئه به تقسیم ایدرلر . صکره تحریم ربانک علای حقه بر جوق افکار و مطالعات سرد ایدیلر . ماهیت علت حقه کی اختلاف آرا انواع ربایه داخل اولان ، اولیان اعیانک تقدیر و تعیین خصوصنده کی رأی و مذهب لرینسه ده سرایت ایدر و بوبابده دور و دراز اقوال سرد و اتیان ایدیلر .

بن بر قاج سنه دئیری بوربا مسئله سنک مسلمانلر ایچون بر عقد خاطر تشکیل ایتدیکنی افواه ناسده دوران ایدن سوزلردن اکلایوردم . مسلمانلرک جناب حقه قارشو ارتکاب کذب و افترا ایتک و کتاب کریمک تضمن ایتدیکی آیات محکمه به قارشو قلباً بر حسن مخالفت و اعتراض بسله مک موقع خطرنا کنده قالمردن قورقدیغ ایچون بوبابده مفصل بر نطق ایراد ایتش ایدم که محتویاتی اساس مسئله اطرافنده دوران ایتکده اولان بتون شبهه و تردد لری ازاله به کفایت ایده جکنه شبهه یوقدر . بونطق مطبوع و متداولدر . شوراده نطقک احتوا ایتدیکی ایضاحات و تفصیلاتی سرد و بیانه مقامک مساعده سی اولدیغندن اجمالاً حکایه مالی ایل اکتفا ایده جکنز .

قرآن کریمک نزولی آننده عربلرجه معلوم اولان ربا ، ربای نسیئه ایدی . ربای نسیئه ، برینک دیکرینه فائز مقابلنده بر مال اقراض ایتسندن ومدت معینه نک حلولنده مدیون ادای دین ایتدیکی تقدیرده اقراض مدتی تمدید و نمائک تضعیف ایدلسندن عبارتدر . عربلر بوصورتله هر آی نهایتنده ربای تزئید ایدرلر و بوصورتله نما رأس المالك اضاعاف مضاعفه بالغ اولور ایدی . « یا ایها الذین امنوا لا تأکلوا الربا اضاعافاً مضاعفه و اتقوا الله لعلکم تفلحون » آیت کریمه سی بوندن طولانی نازل اولمشدر . مفسرین ربای مضاعفک آیتده تخصیص بالذکر ایدلسی نزول آیت هنکامنده عربلرجه آنجق بزوع ربانک معلوم و موجود اولسندن ایلری کلدیکنی سویایورلر .

ایشته بورادن اکلایبورکه آیت کریمه منحصرأ ربای مضاعف

حقنده نازل اولمشدر . بزوع ربای حلال اعتقاد ایدنلر نص صریح قرآنی انکار ایتدکرینه بناء کافر درلر . مع مافیه ملل غیر مسلمده قوانین موضوعه لرنده بالاتفاق بزوع ربای تجویز ایتزلر .

مضاعف اولیان ربایه کلنجه بو ، قیاس طریقله تحریم ایدلمشدر . بناء علیه بومشله ربای مضاعف مسئله سی کی دکدر ، چونکه ربای مضاعفک حرمتی صرف نص قرآن ایله ثابت اولوب غیر مضاعف اولان ربانک تحریمی ایسه بر مسئله اجتهادیه در .

تفسیره . شایان اعتماد فقه کتابلرینه مراجعت ایتدن بوبابده سرد اعتراض حقه کسه مالک دکدر . سوزلریز قارئین کرامه قناعت بخش اولمازسه ائمه مذاهب و محققین علمایه عائد اقوال عدیده ایله ادغامی تأیید ایده بیلرلر .

ربای غیر مضاعف بر مسئله اجتهادیه اولنجه ایشک قولای جهتی آرملرنده علماء ، اولوالامر ، خلیفه معظم موجودایکن و المزد قرآنه ، سننه ، اصوله عائد بوو بلسکده بوندن ده مشکل و معضل مسائلک حلنه کافی قواعد کلیه بولنورکن بومشله بی بر صورت حله اقترا ایتدیرمکن عبارت ایدی .

اساساً قواعد آنیه میدانده ایدن ده بشقه درلر نه کی قواعد کلیه آرامغه احتیاج واردر :

- ۱- یریدالله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر .
- ۲- ماجعل علیکم فی الدین من حرج . - (قرآن کریم)
- ۳- ان هذا الدین یسر فاولغوا فیه برفق ولن یشاء الدین احد الاغلبه . - (حدیث شریف)

- ۴- المشقة تجلب التیسیر . - (قاعدة اصولیه)

بوکی قواعد شریعت مطهرده جدا کثیردر .

ایشته هر زمان و هر یرده اسلامک احکام اجتهادیه سنک ابتناء دیانت حنیفیه نک اصول وارکانک استناد ایتدیکی شیلر بوکی متین قاعده لر ، ثابت اساسلردر . ائمه سابقه ایله قیاسات و اجتهادات ذاتیه لرینی مناقشه ایده بیلیمک بزمرده صلاحیت دینه و مذهبییه مز داخلنده اولدینی اساسی قبول ایدیلنجه آرتق بوبابده بایله حق شی ، کبار علمامن بر آرملر به کلرک ساف صالحک بومشله حقه اجتهاد طریقله و بر مش اولدقلری حکملری تدقیق و بوبابده بر حکم و قرار اتخاذ ایتکدر . احکام اجتهادیه ده ائمه سلفله مجادله قیوسی آجامنی التزام ایدیورسه ق اوزمانده احجاب رأی و نظردن و اولی الامردن بر هیئت تشکیل ایدرک تدقیقات عمیقده بولتمی . بونلر مسائل مبحوثه نک تعدیل و تغییر ایچون ضرورت حسن ایدرلر سه « الضرورات تأییح المحظورات » قاعده سنه توفیقاً ایجاب ایدن تعدیلات و تغییرات بایلمالی فقط بونده مقدار ضرورت تجاوز ایدلما لیدر .

ایشته ربا مسئله سی حقه بایلمسی لازم کلن و خواص مسلمین ایچون بایلمسی هر زمان تحت امکانده بولسان شی بودر . بو شرائط

قطعاً لازم اولان برشی وارسه اوده بو مسئلهی حائز اولدینی جدیت واهمیتله متناسب بر صورتده نظر دفته آلمق و حیلله شرعیه و امثالی تدابیری بر طرفه براقه رق مسلمانلرک وجدانلری بیسوک ثقلت واضطر ابدن قور تاره حق و معاملات حیاتیله لرنده کندیلرینه سهولت بخش اوله حق قطعی و حقیقی بر حکم و قرار اتخاذ ایتکدر. اگر آنلر بو خصوصده تألیف افکاره موفق اوله بیلرلرسه مسلمانلر ایچون بر سنت حکم و ماهیتی اکتساب ایدر. ایوم موجود اولان ضرورتلر حقیقده سهو-جانه جک بر چوق سوزلریمز واردرکه شو وجهله اجمالی قابلدیر :

ایوم حکمران اولان ضرورتلر اوچ قسمدر :

(۱) ضرورت آحاد ،

(۲) ضرورت اقوام ،

(۳) ضرورت حکومت .

شو مبخنده سوزی صدد خارجه چیقماق درجه سنده اوزاتمش اولدیغیمزدن بونلرک تفصیاتی فرصت دیکرک ظهورینه تعلیقاً ختم کلام ایدیورم .

عبدالعزیز چاویش

مَقَالَات

اسکویت قایینه سی

دنیا بی آنش صالانلرک اضمحلالی قریبر

تایمس نهرینک کنارنده قورقونج غوتیک طرز معمار بیله عرض اندام ایدن انکلز پارلمنتوسی ، مسلمان دشمنلرینک غیور عضولرینه اجتماعکام اولمش بر مفسدت اوچاغی در . اسلام دشمنی اولان انکلز مبعوثلری هب بو اوچاغک محیط ظلمتخاری آلتنده مسلمانلق عالمی ایچون قائلی وقعلر استحضار یله مشغول اولدیلر . حق وعدالتک ، حریت ومدنیتک بو کونکی قهرمان مدافعلری (!) هپ بوراده اجتماع ایدرلر. آوروپا پارلمنتولری میاننده بزم ایچون الک زیاده تدقیق ومطالعهیه شایان بوقرا کلق اوچاق ، بوخوف بنادر . انکلز لیبرالاری داهینی اولان غلادیسون مکتب سیاسینک تلمیذلری ، بر زمانلر کاشانه عدل وحریت درسلری تلقینه یلته نن بلند آواز خطیلری او مشهور نطقلری بوراده ایراد ایدرلردی. حد داننده یک بیوک و قیمتدار اولان وفقط انکلز روحیه اصلا مناسبتی بولونمایان افکار عالییه خارجیده هرکس تقدیر ایدر، آلفیشلاردی . او زمانلر اقوام جهانه بونلرک ماهیت دیدلرینی بیلدیرمک ، ایشاندیرمق ممکن میدی؟ قلاش حریفلر دنیایی

داخلنده اتخاذ ایدیله جک بر قرار شبهه یوق که احکام دینه صره سنه کچر . چونکه « ولو روده الی الرسول والی اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم » و « فان تنازعتم فی شئ فردده الی الله والرسول » وه ولتکن منکم امة یدعون الی الخیر ویأمرون بالعرف وینهون عن المنکر » آیات کریمه سنک مدلولی ده بونی اقتضا ایدیور .

اسلاف علمانک قبول ایتدیکی اصل قیاس حقیقده کی فکر مزه کلنجه آنلر بوبابده « الشریک فی المغنم شریک فی المفرم » قاعده سنه اتباع ایتشلر والحق اصابتده ایتشلردر. چونکه بو قاعده فقهیه قدر محافظه حقوق عامه و بین الخلق تأییدارکان عدل ومرحمت غایه سنی ضامن اوله بیله جک عالمده بر دستور حکمت بولمق امکانی یوقدر . جناب حق بر ایشک کلفت حصولی بشقه لری چکسونده منفعتی بر شخصه عائد اولسون، بوکاعدالت ورافت الهیه هیچ بر وجهله قائل اولیور. بونک ایچوندرکه سنی وعملک بر جهته ورأس المالك دیکر جهته عائدیتدن عبارت اولان شرکت مضاربیه شریعت مباح قلمشدر . چونکه بو نوع شرکت معاملات اشترایکینه ک انتاج ایدمچکی کار و ضروری متساویاً هرایکی جهته توزیع ونقسم ایدیور .

شریعت اسلامیه قرآنک آن نزولنده بیله بوکونکی اقتصادیون آره سنده جاری اولان نظریهیه موافق اوله رق مالی ، نقد وعملدن عبارت اولمق اوزره ایکی قسمه تفریق ایتشدر. نظر شرعه عمل ایله نقد مالیت خصوصنده ماهیتلری یکدیگرینه مساوی برر نوع اولوب هرایکسیده استفاده وتیمه ایچون استعمال اولنورلر. بناء علیه آرز مقدارده ربانک جوازی قبول ایدیلدیکی تقدیرده بو، مستقرضک دینی ربایله برابر تمهد وتحمل ایتسنی انتاج ایدر. فقط اوله بیلرکه بوکیمسه آلدینی باره بی تمیه ایتدیکی ائنده یاطیبی بر آفت ویا خودکساد تجارت سوقیله رأس المالی غائب ایدر. بوسورتده شویله بر حال مواجهه سنده بولنلشمش اوله جق که مدیون بتون ضرر وزیانلرک بار تضییق آلتنده از یله جک، داین ایسه علی کل حال رأس المالی وآنکه برابر مقدار معین نمانسیده تحت امنیتده بولندیرمش اوله جق. بویله بر حال ایسه کرک طینت بشریه ده مرکوز اولان حسن اصفته، کرک عدالت ومرحمت الهیهیه هروجهله منافیدر. فقط برده شرکت مضاربیه عطف نظر ایدر ایسه ک آنک شرائط انعقادیه سی آره سنده جناب حقک انسانلر آره سنده کی عدالت باهره - سنک تجلی آنلری بک جلی بر صورتده مشاهده ایدررز.

اگر عالم اسلام معاملات اقتصادی لرنده مضاربیه ایله اکتفا ایدم بیلوب اوروپا اقوامله اختلاط مجبوریتندن وارسته اولسلر ربامعاملاتی اختیاره اجبار ایدم جک بر ضرورت موجود اولمدیغه بزده قائل اولور بونناء علیه مقداری نهدن عبارت اولورسه اولسون انواع ربادن برینی استباحه به احتیاج اولیه جنی فکرینک الک بیوک مروجلرندن اولور ایدک . فقط مادام که بوکون کافه اقطار اسلامیه اوروپانک غارت اقتصاد دیه سنه هدف اولمش وایم اسلامیه معاملات متقابله تجاریه لری اعتبار یله اجتنابی غیرقابل بر صورتده بربرینه کیریشمشدر؛ ارتق بوکون یاییلمسی